

Kár a bevételből

A jó karikatúrák mosolyra késztetnek. Pedig az igazán jók véresen komolyak is. Elevenbe vágunk, kiméletlenül. Csak éppen mégsem vesszük őket túl komolyan. Hiszen mégiscsak karikatúrák. Valahogyan így vagyok az utóbbi évek számomra egyik legjobban tetőszó rajzával is. Hatalmas házak, gépek között egy filigrán figura gázalarcban szagol egy virágot. Körülötte a smog fekete felhője. A kép tulajdonképpen tragikus és mégis inkább csak mosolygunk rajta. Pedig meglehetősen sokat teszünk érte, hogy a karikatúrából előbb-utóbb valóság legyen. Többek közt vizeink szennyezésével.

Bírságok

Látszólag nálunk, az Alföldön még nincs komolyabb baj. Az tény, hogy a helyzet még messze van a tragikustól. Főként a Tiszát nem kell egyelőre féltelnünk. Azt viszont, hogy az itteni vizeket is fenyegeti a szennyezés, kár lenne tagadnunk. Hiszen a vizek tavalgyi szennyezéséért az Alsó-tiszavidéki Vízügyi Igazgatóság 9,6 millió forint bírságot rótt ki. Eddig 7,3 milliót fizettek be az egyes vállalatok. A helyzet súlyosbodását jelzi az új kormányrendelet is. Régebben ugyanis a befogadó víz (folyó, csatorna stb.) vizsgálatá alapján rótták ki a bírságot. Most a kibocsátott szennyvíz minősége a mérvadó. Azt vizsgálják, és az egy év alatt kibocsátott szennyező anyagokért fizet az illető vállalat. Meghozza — és ez is új dolog — a szennyvíz minden összetevőjéért külön. A notórius szennyezőket progresszíve sújtja a rendelet. Azokat, akik nem terveznek és nem építenek tisztítóberendezést. Az első két évben az alapdíjat fizetik. A harmadik és negyedik évben a bírság két-, illetve háromszorosát. Az ötödik évtől kezdődően pedig a bírság ötszörösét.

Az igazgatóság területén a legtöbb gondot Kecskemét, Váshely és Szentes okozza, mivel szennyvízüknek nincs megfelelő befogadója. A belvízi csatornák, amelyekbe a szennyvizet engedik, panganak, pusztulnak benne a halak és környezetiükre sincsenek túlságosan jó hatással. Ipari szennyvízével a legtöbb gondot a Mezőhegyesi Cukorgyár okozza. Ezért rótták ki rá 1,2 millió forint bírságot.

Csatornák és környezet

Úgy gondolhatnánk, hogy a települések csatornáiból származó szennyvíz nagy

bajt nem okozhat. Hiszen mérgeket nem tartalmaz. Csakhogy a benne levő szerves anyagok lebontódnak a természetes vizekben. Ehhez pedig oxigénre van szükségük. Ha pedig az oldott oxigént felhasználják, a csatorna elveszti élővíz jellegét. Ebben a folyamatban rendszerint részt vesznek még az ipari szennyvizek mérgei is. Például a galvanizálókból kikerülő cian. Végül is megszűnik a vizek öntisztulása. Először a halak pusztulnak el, azután a többi vízi élőlények és a mikroorganizmusok. Kialakul az úgynevezett anaerob mikroflóra, vagyis az oxigén nélküli környezetben életképes baktériumok tömege. Ez az állapot jellemző a teljes szennyezettségre. Itt ugyan még kevés felszíni vízünk tart, de a gyálai holtágból már idestova tíz esztendeje be kellett tiltani az öntözést.

Hiába a majdnem tízmillió bírság. Az okozott kárt még felbecsülni sem lehet. A vizek károsodása is többszöröse teszi ki ennek az értéknek, hát még a szennyezés többi hátránya. Ezekből a vizekből nem lehet öntözni, nem lehet belőlük halastavakat táplálni. Hiszen jó néhány gazdaság volt kénytelen megszűntetni halastavait. A szennyezés emellett az ipartelepítést is gátolja.

Szegeden?

A város még viszonylag jó helyzetben van. A Tisza egyelőre még képes megbirkózni a belé vezetett szennyezéssel. No, meg azért is szerencsénk van, mert vizünket fűt kutakból kapjuk. Ha egyszer majd kipadnak, horrorbilis össze-

gekbe kerül a felszíni vizek felhasználása. Két éve például Szolnok került bajba. A Bodrogon leeresztett szennyező anyagok miatt egy-két napra majdnem víz nélkül maradt a város. Ott ugyanis a Tisza vizét használták fel.

Szegeden még nincs különösebb baj, hiszen az iparkörzetet összesen csak 51 ezer forint bírsággal kellett sújtani. A városi víz- és csatornamű is „csak” 665 ezer forint bírságot kapott. Nem nagy összeg, ha tekintetbe vesszük azt, hogy mindenki a vállalat csatornáiba vezeti szennyvizét. És újabban már a vállalat is behajthatja a megfelelő öszszegeket a szennyezőkön. Azokon, akik ipari vizüket tisztítás nélkül vezetik a csatornába. Nálunk a mosószeresek sem okoznak a Rajnáéhoz hasonló gondokat, hiszen csak olyanokat lehet gyártani és forgalomba hozni, melyek a vízben biológiai úton könnyen lebontódnak.

Mégis, a városi vízmű már hozzálatott a tisztító-mű elkészítésének előkészületeihez. Hatalmas összegeket fog felemészteni. Hiszen csak az első ütem mintegy 100 millió forintba kerül majd. Horrorbilis költség, de megéri. Megéri környezetiunk tisztasága és önmagunk egészsége miatt. A bírságok is ezt a célt szolgálják. Hiszen az Országos Vízügyi Hivatal a befolyt pénzekből támogatja a tisztító-művek építését. Úgy látszik, a vízügyi szakemberek is mindent megtesznek azért, hogy ne kényszerüljünk előbb-utóbb gázalarcban „élvezni” a virág illatát, hogy ne járjunk úgy, mint a karikatúra hőse.

Szávay István

Megnyílt az NDK műszaki hete

A Technika Házában hét-főn ünnepélyesen megnyílt a Német Demokratikus Köztársaság műszaki hete, amelynek alkalmából az NDK-beli szakemberek 25 előadásban számolnak be a legújabb műszaki-tudományos eredményekről. A megnyitó ünnepségen részt vett dr. Herbert Plaschke, az NDK budapesti nagykövete. Dr. Ajtai Miklós, a Minisztérium elnökhelyettese, az OMFB elnöke megnyitó beszédében többek között megállapította:

— Az NDK műszaki hét és annak sokoldalú programja szerves része dinamikusan fejlődő gazdasági, műszaki

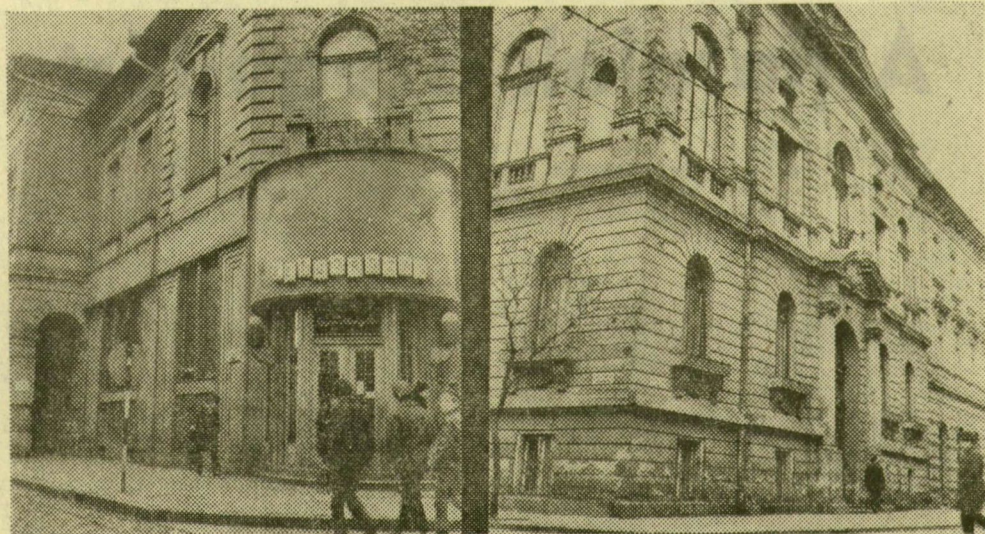
és tudományos kapcsolatainknak. E kapcsolatok fejlődése érzékelhető mind a külkereskedelem forgalmi adataiból, mind a minisztériumok, a vállalatok, a különböző szervezetek együttműködési szerződéseiből, közös fejlesztési munkáiból.

Dr. Ajtai Miklós bevezetője után Rudolf Murgott, az NDK Külkereskedelmi Kamarájának elnöke üdvözölte a megnyitó ünnepség résztvevőit, majd Günter Prey, az NDK tudományos és műszaki ügyeinek minisztere tartott előadást az NDK műszaki fejlesztési koncepcióiról, s ezek hatásáról a gazdasági élet egészére.

elégedetlenséget szül az ilyen állapot, szaporodni kezd a ki- és belépők száma is.

S ha megindul a vándorlás, még inkább gyengül a munkamorál. Ebben az esetben valóban összekapcsolódnak az okok és az okozatok. Szerveletlen munkahelyen nincs termelékenységjavulás, ezért nem is tud a vállalat megfelelő fizetést adni. A munkás előbb utóbb megúnja, és kilép. Olyan helyet keres, ahol magasabb keresetért jut, s ez a körforrás nehezen csillapul. A vezetők munkafegyelménél nem is elsősorban azt kifogásolják az emberek, hogy „kávénak az irodában”, mivel azt a munkateremben is megtehetik, hanem a munkaszervezés színvonalát kéri számon, amely végső soron az ő érdekeiket is közvetlenül érinti.

Két szegedi gyárban is megfigyeltem, hogy a jó technológiai sorrend milyen előnyös a munkavégzésre. A gyálagyárban — bár ötvenéves gépekkel dolgoznak, mivel a gyártás technikája azóta sem változott — a dobozkészítő gépsor mellett nem lehet sem ácsorogni, sem kihagyni. Az automatikus gépek diktálnak, és a gépek ott van a számláló óra is, amely pontosan megmutatja, hány doboz készült el a műszak alatt. A cipőgyár szalagja mellett ugyancsak precíz munkát végezhetnek a munkások.

Két szomszédvár

— Mi ez? — adom a tájékoztatást, bököm a szemközti épületet a színház művészbéjáratánál.
— Jancsó kollégium.
— Ugyan, csak volt. Már régóta népfőntklub.
— Hol éltek? Az a pincében van. Főnt kultúrothron.
— És ott az árkádoknál?
— kíváncsiskodom tovább jólétesültnek éppen nem mondható társaimtól.
— Betűország, gyermekkönyvtár — böngészni a legreménytelenebb fickó a sarki üvegablaktól, amarról tekepálya.

— Franckarikát. Vasárnaponként a Fortuna szokott játszani. Kultúrothron.
— Két kultúrothron egy-csapásra — dűdölja valaki vidáman, mintha azt mondaná, meglátszik rajtuk. — Most, hogy tisztáztuk végre, talán indulhatnánk.
— Nem — állók sarkamra csökönyösen — ide jöjtem, van még egy kis dolgom. Szevasztok.

Jártam már a két szomszédvárban. Az egyik Juhász Gyula, a másik Bartók nevet viseli. Nagyjából ismerem gondjukat-bajukat, beszélgetünk már műsorokról, művészekről, teremről, emberekről, színpadról, zongoráról, ruhatárról, anketéről. Csak azt nem kérdeztem meg, mielő élnek, mennyiből gazdálkodnak. Az ismerettséghez a háztartás is hozzátartozik. Felbattyogtam hát megint a lépcsőkön...

CSÖBÖRBŐL VÖDÖRBE

Cafatos, matróna építmény ez a Juhász Gyula művelődési ház. Az idők foga alaposan kikezdte, emberemlékezet óta itt áll a város közepén, a legkülönbözőbb elképzelések gyűjteménye tisztán. A közalkalmazottak szakszervezeté volt már söntés-klub, esténként vágni lehetett a cigarettafüstöt, fröccs-arcú emberek támasztották a pultot, vagy nézték me-

redten az akkoriban „feltalált” televíziót. A kocsma később elköltözött, helyére a gyermekkönyvtár pakolt be, miként az emeleti büfé is időközben folyóiratolvasó váltotta fel. Amióta a szomszédos házban is kipakolták a folyóiratokat, ez is tovább állt. Az udvaron nyaranta jó szagú birkapörköltet főznek, az egész ház az ipari vásárra, a használati díj úgy kell az otthonnak, mint a cukor. Nélküle — miként a szervezett kluboktól, játékra szövetkezett asztaltársaságoktól, táncanfolyamoktól, értekezletektől csurranó forintok nélkül — önmagát sem tudná eltartani. Csoda-e ha olykor fontosabb a jelentkezők pénztárcája, mint a szándéka?

Fázós évünk volt a tavalyi — kínál helyet, kávéval az igazgató. — Ahhoz, hogy deficit mentesen gazdálkodjunk, kétszer is meg kell néznünk, mire adjuk a pénzt. A SZOT „nagykalapból” kiutalt 190 ezer forint-hoz kellemes meglepetésre összel újabb 60 ezret kaptunk. A művelődésügyi osztály is adott tizenöt ezret a munkáskörusnak. Viszont a megdrágult közművek, posta, víz, villany, fűtés — soroljam tovább? — tehát nem kulturális kiadások önmagukban 140 ezret tesznek ki, a bérekek együtt összesen 340 ezer forintot. Mit tehetünk mást, a hiányzó forintokat megszerezzük, hogy legalább a pénzünkkel maradjunk.

Mivel szerzik? Eladják a kultúrát táncelőadások, balett-névtelvényeknek, tanfolyamoknak, TIT-előadások hallgatóinak. S ha sikerül valamivel többet mint amennyi a háztartáshoz feltétlenül szükséges, a kimaradó fillérekből tervezhetnek, kezdeményezhetnek. Valójában csak ábrándoznak. Például arról, hogy egyszer berendezhetik majd igazi művelődési otthonnak. A remény kevés, a közalkalmazottaknál nincs rá keret. Meg aztán a kultúrothron másfél ezer látogatója között ritkán találni közalkalmazottakat. Hivatali elfoglaltságuk miatt, vagy egyszerűen azért, mert életkörülmények, lakáskultúrájuk színesebb, szórakoztatóbb, igényesebb az itteninél. Circulus vitiosus: elmaradnak, mert a kultúrház szegény, és szegény a kultúrház, mert gazdái nem lakják. A csöbörből-vödörbe jutó kultúrát csak társakkal lehetne megmenteni.

A JÓ KULTÚRA DRÁGA

Hulló vakolatával, viczorgó tégláival nem lehet rátartni a tözsomszéd sem. Bár amott némi nosztalgiával emlegettek, szívesen cserélnének. Persze nem ruhát, öltözetet — ezzel semmire sem jutnának. Borotváltabb arcot, félszütebb tekintetet, nagyvonalúbb gondviselést. A frissen festett lépcsőház fordulóiban Szabó Iván Bartók-portréja fogadja a látogatót. Az emeleten több helyiség akad, a műsorhoz nem kell pakolni az igazgatónak, hogy a szükség öltöztöve, diszletraktárra külszálja szobáját. Az épület öreg, az intézmény fiatal. Jó

két esztendeje költözött a kollégium ódon falai közé, a hagyatékkal tatarozási gondokat örökölte. A háztartás persze gazdagabb, a művelődésügyi osztály támogatása gavallérosabb, 560 ezer forint — a városi kultúrosok irigylük is érte, Szegeden.

Való igaz, kiemelt kerettel dolgozunk — mosolyog az igazgató —, tavalyi költségvetésünk 780 ezer forint volt, amiből lehet gazdálkodni. Persze nem úgy, mint hasonló vidéki városok művelődési központjai, például Debrecen, ahol másfél millió költségvetésből terveznek. A több mint 200 ezer forintot kitevő bevételi forrásaik elapadásával bizony mi is meghúzatnánk a nadrágszíjat. Egy jó rendezvény legalább háromszor kerül, s ami még hozzájön egyéb szervezési kiadásokra. A jó kultúra drága, s ha már ráfizetünk a nézőre, legalább tartalmas színvonalas műsorokkal fizessünk rá. A város igényes értelmiségi rétege jár ide azért hozunk áldozatot, hogy megtalálja számítását Szerencsére nem szorulunk rá, hogy a bevételek feltétlen hajsztalásával, kétesvégű táncdelutánokkal, idő és helyigényes balettkisloval, az eladott kultúrával rövidítsük meg elképzeléseinket. Amiben viszont nem tudunk zöldre vergődni, az az ismeretterjesztés.

FŐBÉRLET NELKÜL

Mit várnak az emberek egy művelődési háztól? Annyit mindenesetre, hogy bármikor szívesen látogathassák. Kártyázni, sakkozni, tévét nézni, olvasni, zenét hallgatni; hogy a szórakozás igényelmével, olykor érdekes programokkal szolgálják. Ki a belváros két szomszédvárába nem lehet „csak úgy”, ráérő időben, arra járva beállítani. Kiirt klub-foglalkozásokra igazolvánnyal, meghirdetett előadásokra belépőjeggyel (ritkán anélkül), de hirtelen kedvvel, munka utáni csevegésvágygal (mint bármely falusi kultúrházba) nem. Betáblázott programok betáblázott résztvevői kapnak itt örökig albérlést. A nani élet főbérlete hiányzik. Pedig az emberek szabad idejüket egyre kevésbé szeretik minuszokhoz szabni. Elég időponthoz köt a munka, a tanulás, a bevásárlás, a cipész a szabó, a tisztító, a tévészerező, a bölcsőde — a betáblázott hétköznapi monoton ritmusa. A kultúrház feloldhatna valamit a kipontozott életrendből. Ehhez helyiségek, berendezések, a kultúrát szórakoztatás feltételei hiányoznak.

Úgy állnak egymás mellett (bocsánat a rossz viccért), mint háborús esti alkonyatban a tarackok zenésével beszélgető két közepkori szomszédvár. Lövés innen, füstfelhő, lövés onnan füstfelhő. Aztán hosszú, 1-2 pos esend. Már nem lövők — süvölti át bádogban egy-egy harci. Mert nálatok a golyó — zeng vissza a válasz.

Fagyetlen szabványgolyót lödöznek a belvárosban...
Nikolényi István

részleteztek is, közgazdasági pontossággal, ha rossz a fonal, akkor gyakran szakad, kapkodni kell miatta, gyengébb lesz a minőség, kevesebb a teljesítmény. Kisebb a kereset is. „Azért jöttünk a gyárba, hogy keressünk.” A kereset viszont nem emelkedhet anélkül, hogy a termelékenység ne javulna, mivel csak annak az eredményeként lehet a vállalatnak is nagyobb haszonra szert tennie, s csak a nagyobb nyereség garantálja a fizetések emelését. Nagyon pontosan összefüggnek és kapcsolódnak egymáshoz a dolgok, s a termelékenység javulása sok helyütt nem is a beosztott munkásoktól függ, hanem éppen a vezetőkől.

A termelékenység, a hatékonyság javítása gazdasági építőmunkáknak jelenleg a legfontosabb tennivalója. Magasabb szinten akarjuk szocialista társadalmi rendszerünket építeni, amely ugyan nem kizárólag a termelés szféráját jelenti, de ahogyan mondtani szoktuk, az alap az elsődleges. Ezért is sajnálatos minden olyan körülmény, amikor azt látja az ember, hogy a termelő vállalat a könnyebb oldalt választja, s mindenáron a létszámot kívánja emelni, ahelyett, hogy a technikáját és a gyártási technológiát frissítene fel. A régi és elavult gépeket kicserélték az elmaradott elavult technológiában valóban nem ritka az ácsorgó munkás, a jövés-menés, ami nem tetszik a dolgozóknak sem. Sőt;